

lius Syrach: Væ peccatori terram ingredienti duabus viis: qui autem iusta operantur Domini, ideo faciunt quia anima illorum perfecta supernorum dulcedine reficitur: iuxta eum qui Dominum obsecrat, dicens: Sicut adipe pinguedinis repletur anima mea. Vel certe anima operantium impinguabitur: quia qui piis pro Domino laboribus insudant, celesti & inaccessibili post labores corona donabuntur.

Est quasi dives cum nihil habeat: & est quasi pauper, cum in multis divitiis sit. Dives sibi videbatur ille qui induebatur purpura & bysso: & epulabatur quotidie splendide. Sed quia Deum non habuit, comperit in fine nihil fuisse quod habuit. Unde dictum est de talibus: Dormierunt somnum suum: & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis. Pauper è contra videbatur Lazarus, qui jacebat ad janam ejus, ulceribus plenus: sed in multis erat divitiis, quia virtutem habuit humilitatis: quia conditorem omnium divitiarum, videlicet Deum, corde gestabat. Quid autem verè divitiæ valeant: quid vera paupertas agat, subdendo manifestat.

Redemptio anima viri divitiæ sue: qui autem pauper est, increpationem non sustinet. Qui ergo animam suam vult redimi à futura ira, congreget divitias operum bonorum: Qui enim eget hujusmodi divitiis, increpationem districti iudicis sustinere non valet: de qua Psalmista postulat, dicens: Domine ne in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripas me. Alioquin pauperes non ibi increpantur à Domino, sed benedictionem æternæ hereditatis percipiunt.

Lux iustorum lætificat: lucerna autem impiorum extinguetur. Lux iustorum quæ perpetuò lætificat, spes est futurorum. Lucerna impiorum quæ repente extinguetur, felicitas est sæculi labentis.

Inter superbos semper jurgia sunt: qui autem agunt cuncta consilio, reguntur sapientia. Jurgantur inter se semper hæretici: jurgantur & ceteri reprobi: quia videlicet non norunt unitatem fidei & veritatis. Fideles autem qui consilio divinatorum eloquiorum frui non cessant, reguntur moderatione sapientiæ, quæ eos jurgari non sinit.

Substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur, manu multiplicabitur. Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem: neque ipsas divitias, quas vel acquirunt vel cupiunt, perpetuò possident. Qui autem pro accipienda substantia præmiorum celestium, iustus insilit laboribus: multiplicia supernæ beatitudinis munera percipiet: de quo aptè subditur:

Spes quæ differtur affligit animam: lignum vite, desiderium veniens. Quia nimirum quamdiu differtur spes æternorum, affligitur anima fidelium: vel pro dilatione videlicet bonorum, quæ amat: vel pro illatione malorum, quæ tolerat. At ubi venerit quod desiderat, facile obliviscitur quod sustinuerat: quia in æternum vivere incipit cum suo redemptore, quem tota intentione quærebat: ipse est enim lignum vite amplectentibus se.

Qui detrahit alicui rei, ipse se in futurum obligat. Qui bonæ rei detrahit, se in futurum obligat: quia quod non debuit faciendo, penam sibi qua constringatur præparat. Sed & is qui male rei detrahit, ipse se in futurum obligat: Non ut pro tali detractione penas luat, sed ut post detractionem sese cautius agat: quia nimirum quæ in aliis iuste reprehendit, in se impunè non admittit: clamante Apostolo: Qui prædicas non furandum, furaris: qui dicis non mœchandum, mœcharis: qui abominaris idola, facilegium facis: qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras.

Qui autem timet præceptum, in pace versabitur. Anima dolose erant in peccatis, iusti autem misericordes sunt & miserentur. Lex sapientis, fons vite: ut declinet à ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago. Melius est ergo de sua quemque fragilitate metuere, ne forte divina prævaricetur imperia, quam aliorum errata stultis ore lacerare, dicente rursus Apostolo: Et si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu mansuetudinis, considerans te ipsum, ne & tu teneris.

Atus omni à agit cum consilio: qui autem fatuus est, aperiet stultitiam. Ubi omnia cum consilio docet agenda, divinum potius quod factis eloquiis inditum est, quam humanum intellige consilium. Fatuus est enim qui extra hoc consilium

vivit, quamvis naturaliter astutus esse videatur & prudens. De quo rectè subditur.

Nuncius impius cadet in malum. Arius dicit & Sabellium cæterosque angelos, id est, nuncios Satanæ: qui quoniam consilium neglexere divinarum scripturarum, deciderunt in malum gehennalium tormentorum.

Legatus autem fidelis, sanitas. Egestas & ignominia ei qui deserit disciplinam: qui autem acquiecit arguenti, glorificabitur. Id est, Catholicus quisque prædicator, sanitatem sibi suisque auditoribus acquirit æternam.

Desiderium si compleatur, delectat animam: detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Omne desiderium sive bonum, sive malum sit: ubi ad effectum pervenerit, delectat animam. Sed stulti qui carnalibus solum desideris gaudent, detestantur eos qui pro amore celestium infima oblectamenta contemnant.

Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum efficietur similis. Peccatores persequitur malum: & iustus retribuentur bona. Cum sapientibus ire, est sapientium actus imitari. Quamlibet ergo simplex quisque sit & rusticus, qui arcana sapientiæ comprehendere nequeat: si tamen sapientium exempla vivendo sectatur, jure inter sapientes annumerabitur. Qui verò stultos non propter naturam, quia homines sunt: sed propter stultitiam, quia mimi sunt, vel histriones, vel aliqui tales: non ut instruendo corrigat amat: sed ut favendo deteriores efficiat, aliis nimirum & si per ingenium, vel doctrinam, sapiens videret, stultorum nota peccat vel turpitudine dignus, simul & damnatione tenebitur.

Bonus relinquet hæredes, filios & nepotes: & custoditur iusto substantia peccatoris. Sæpe videmus bonos sine filiis obire: imò majora à Domino præmia polliceri his, qui filiorum procreationi virginitatis castimoniam præpulerint, sed & substantiam iustorum à peccatoribus tolli. Nam & Apostolus glorificat eos qui rapinam bonorum suorum cum gaudio susceperunt. Unde spiritualiter intelligendum, quia bonus & iustus Dominus est, qui post passionem suam ascendens in celum, reliquit hæredes suæ doctrinæ, Apostolos & successores eorum: ad cuius fidem conversa est multitudo gentium, quæ erat substantia diaboli. Intravit namque in domum ejusdem malè fortis adverbarii: & eum majori virtute conterens, diripuit arma ejus, in quibus confidebat: & spolia ejus distribuit: ut ipse in Evangelio testatur. Vel certe iusto substantia peccatoris custodita est, quando ablatum est à Judæis regnum Dei, & datum est genti facienti fructus ejus.

Multi cibi in novalibus patrum: & alii congregantur absque iudicio. Absque iudicio recto facit qui divitiis congregandis sedulus insilit: & has aggregatas non ipse pro redemptione animæ suæ pauperibus dispensat, sed aliis post se dispensandas reservat: iuxta quod in superiore versu iuxta literam dicitur: Et custoditur iusto substantia peccatoris: maxime cum sibi victus abundet ex jure paternæ hereditatis: neque ulla pecunias colligendi necessitas incumbat. Hoc est enim quod ait: multi cibi in novalibus patrum. Juxta vero sensum spirituales, multi sunt cibi alimonie celestis in dictis, & exemplis venerabilium patrum. Et absque ratione facit, qui his legendis, meditandis, & exponendis instans, non suæ salutis per hoc, sed aliorum potius servit: dum ipse ab his quæ legit, vel actibus reprobis, vel etiam in impietate sensus hæretici discrepat. Talis namque in novalibus, id est, operibus sive sermonibus patrum, optima institutione excultis: non sibi, sed aliis subsidium acquirit: illis videlicet qui tractatus ejus legentes, arcana per eos spiritualis sensus, quibus interius reficiantur, inveniunt. Utrique autem sensui convenit aptè quod sequitur:

Qui parcis virga, odit filium suum: qui autem diligit illum, instanter erudit. Nam & pater bonus, filium: & discipulum, Magister Catholicus: ne ad iniquitatem deflectat, sollicitus erudit. Præcedentem autem versiculum, antiqui interpretes ita transtulerunt: Viri iusti divitiis annis multis fruuntur: iniqui autem perient breviter.

Iustus comedit & replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis. Iustus percipit cibos sapientiæ: qui in novalibus patrum, hoc est, in operibus ac verbis præcedentium iustorum probantur exorti: & ad hos profectum animæ suæ bene vivendo trajicit. Venter autem impiorum, id est, capacitas sensus hæreticorum insaturabilis: quia sicut

Apostolus ait: Semper discentes, nunquam ad veritatis scientiam perveniunt. Quare autem saturari scientia non merentur, nisi quia nequamquam refectione cibis paternæ institutionis, aliis hoc congregant absque iudicio?

Caput XIV.

SAPIENS mulier edificavit domum suam: insipiens extruendam quoque destruet manibus. Et unaquæque anima fidelis, & Ecclesia per orbem Catholica, mansione sibi in patria celesti bonis actibus edificat. At verò reprobi, ea quæ bene sunt à bonis ordinata, malè vivendo, aliquando etiam apertè repugnando dissipant. Quare autem stulti sapientium actus lacerent, sequentibus verbis ostenditur, cum dicitur:

Ambulans recto itinere, & timens Deum, despiciatur ab eo qui infami graditur via. Abominatio est enim peccatoribus bonorum religio: stultumque vident incredulis, cum fideles propter Dei timorem, non tantum abijciunt timorem, sed & tormenta ridet eorum qui occidunt corpus, de quibus adhuc aptè subiungitur:

In ore stulti, virga superbia: labia sapientium custodiant eos. Quia per stulti vaniloquium, humiles quos despiciunt, effigunt: sed iidem humiles spiritu per doctrinam de sapientiâ, ne decipiantur, muniunt.

Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est: ubi autem plurime segetes, ibi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis non mentitur: profert mendacium dolosus testis. Hærent hæc supereribus. Boves namque doctores Catholicos: præsepe, cæcum auditorum: segetes dicit fructus operum bonorum. Incallum ergo tumet superbus: & indocta eloquentia verberat aures ac corda subceptorum: quia ubi non sunt docti prædicatores, frustra ad audiendum confluit turba plebium.

Ubi autem plurimæ operationes apparent virtutum, ibi apertissime claret: quia non hæreticus in vanum garrit, sed pro verbi frugi laboravit ille, qui & ipsum verbum casto ore ruminare, & vitam veritatis recto discretionis pede noscitur incedere. Nec mirandum est in præsepi, auditores significari dixerimus: cum bos alatur de præsepi: doctor autem verbo audientes solet nutrire: sed intuendum quia & de labore bovis præsepe impletur: & ipse bos suo fructu de præsepi reficitur. Quia nimirum prædicator fidelis, & audientes verbo reficit: & eadem refectione apud Deum ipse proficit, quod in opere figuratur Eliæ, qui Sareptanum viduam pascit, à qua & ipse pascitur.

Quærit derisor sapientiam, & non inveniet: doctrina prudentium facillis. Caiphas qui Domino dixit: Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus: quia malè quærebat, invenire quod rogabat, non meruit. At discipuli qui sese humiliter auditui veritatis subdiderant: accepta spiritus gratia: non solummodo Christum Dei Filium cognoscere, sed & abdita scripturarum intelligere meruerunt. Sed & tunc doctrina prudentium facillis erat, quando Cornelius cum domo sua, & ceteri tales verbum humiliter audientes, mox credebant: & accepto Spiritu sancto: linguis loquebantur omnibus. Nunc quoque doctrinam fidei Catholicæ prudens quisque dum catechizatur, facile percipit: quam hæretici, quia perverse quærunt, nunquam profus inveniant.

Vade contra virum stultum: & nesciet labia prudentiæ. Sapientia callidi est intelligere viam suam: & imprudentia stultorum errans. Stultus illudat peccatum: & inter iustos morabitur gratia. Ideo derisor sapientiam quam quærit, non invenit: quia & si aperte contra illius stultitiam disputando incedas, nescit intelligere quæ dicis: ut Arius, qui verbum consubstantialitatis in Patre & Filio, nusquam in scriptura inveniri posse contendeat, cum ei manifestè scriptum objiceretur: Ego & pater unum sumus. Et Deus est verbum: & cætera talia. Ideo doctrina prudentium facillis est: quia labia prudentiæ sapientiâ: id est, quia labia quæcumque prudentiæ moderamine reguntur, de sapientiâ solum loqui & audire dulces habent, eisque meditationi operam dare fatagunt.

Cor quod novit amaritudinem animæ suæ: in gaudio ejus non miscbitur extraneus. Amaritudinem habent animæ & electi: quamdiu à gaudiis differuntur æternis: & reprobi cum desideris affliguntur perveris. Sed electi quia in luce ambulant, amaritudinem suam quando sit gaudii mutanda

prævident. Porro reprobi propria sponte cæcati: quid in præfenti patientur, non vident: quid in futuro sint passuri, non prævident, ideoque à futuris bonorum gaudiis remanebunt extranei, quia amaritudinis eorum præfentis, non noverunt esse participes. Unde & aptè subditur.

Domus impiorum delectatur: tabernacula iustorum germinabunt. Est via quæ videtur homini iusta: novissima autem ejus deducunt ad mortem. Risus dolore miscbitur: & extrema gaudii luctus occupat. Vis suis replebitur stultus: & super eum erit vir bonus. Domus quippe in mansione, tabernaculis uti solet in itinere. Domus igitur impiorum delectatur: quia habitationem vitæ præfentis, in qua semper manere desiderabant, perdent in morte reprobi: & hoc quod non prævidebant, exilium perpetuæ damnationis subibunt. Tabernacula autem iustorum germinabunt: quia præfens eorum conversatio, in qua incolæ sunt apud Deum & peregrini, crescentibus sine cessatione meritis, ad fructum usque suavissimum patriæ celestis pertingit.

Innocens crevit omni verbo: astutus considerat gressus suos. Hanc innocentiam vetuit: & hanc habere docuit astutiam Joannes cum ait: Charissimi, nolite omni spiritui credere: sed probate spiritus, si ex Deo sunt.

Sapiens timet, & declinat à malo: Stultus transiit & confidit. Sicut stulti est de sua alacritate confidere, torrentem rapidum, vel voraginem latiore saltu velle transire: sapientis autem ad planum, vel pontem, divertere: ita qui peccatum quantum valet, declinat, timens ne involvatur malis, sapiens autem ille qui contemptum peccat, blandiens sibi quia aut posteriori tempore penitentiam agat commissorum: aut si repente moriatur, fortiter penas inferi sufferat.

Impatiens operabitur stultitiam, & vir versutus odiosus est. Possi debent parvuli justitiam: & expectant astuti conscientiam. Reprehensibilis quidem est homo impatiens: sed multo peior & odiosior Deo est versutus: tamen apud homines melior æstimetur. Ille enim palam omnibus suam ostendit stultitiam: iste autem cum sit corde perversus, sepe simplicitatem simulat, & justitiam: atque humano iudicio sanctum se dici delectat, cum sit divino examine inter reprobos æstimatus.

Faciebunt mali ante bonos: & impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici verò divitiis, multi. Qui despiciat proximum suum, peccat: qui autem miseretur pauperi, beatus erit. Qui credit in Domino, misericordiam diligit: errant qui operantur malum. Misericordia & veritas præparant bona. In omni opere bono erit abundantia: ubi autem verba sunt plurima, ibi frequentur egestas. In novissimo iudicio coronatis iustis, damnabuntur reprobi, qui eos in præfenti premebant. Quod enim ait, ante: id est, ante bonos, & ante portas iustorum: non ad vicinitatem loci, sed ad visionem pertinet bonorum, quia malorum tormenta semper aspiciunt, ut majores ereptorii sui gratias sine fine referant. Unde Isaïas de illis: Egredientur & videbunt, inquit, cadavera virorum, qui prævaricati sunt in me: Vermis eorum non morietur: & ignis eorum non extinguetur: & erunt usque ad satietatem visionis omni carni. Quod autem ait, egredientur: non pedum processum, sed oculorum significat intuitum: quem intus in regno positi, ad videnda pravorum supplicia, foras cum voluntate mittunt.

Corona sapientium divitiæ eorum: fatuitas stultorum, imprudentia. Sapientes non terreni aliquid emolumentum pro divitiis habent: sed coronam solummodo quam pro virtutibus in futuro percipient. At stultorum fatuitas maxima hæc est: quia improvidi æternorum, de præfentibus tantum commodis gaudent. Imprudentia enim quasi improvidentia dicitur.

Liberat animas testis fidelis: & profert mendacia versipellis. Liberat animas Christus, qui est testis fidelis: ut in Apocalypsi legimus: & sicut Apostolus ait: Testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem. Et profert mendacia diabolus. Qui rectè appellatur versipellis: quia mala quæ facienda gerit, bona esse pronunciat: & gaudia promittit æterna eis quos ad inferni tormenta præparat. Item liberat animas Catholicus doctor, qui testimonia scripturarum fideliter, id est rectè prædicat: & profert mendacia hæreticus: Vel sicut alia editio manifestè transtulit: Incendit autem mendacio dolosus: subauditur, animas eorum quos suos errore decept.

In timore Domini fiducia fortitudinis: & filii ejus erit spes. Timor Domini fiduciam fortitudinis præstat: quia nimirum mens nostra tanto valentius terrores rerum temporalium despiciat: quanto se auctori eorum veracius per formidinem subdit. Filii autem timoris Domini dicuntur, qui divino timore reguntur, sicut filii virtutis, & filii resurrectionis, qui virtutibus student, vel qui ad gaudia resurrectionis pertinent: quibus erit spes, juxta illud psalmistæ: Qui timent Dominum, sperent in Domino: de qua spe consequenter adjungit:

Timor Domini, fons vite: ut declinet à ruina mortis. Hæc est ergo spes eorum qui timent Dominum: ut declinentes à ruina mortis, pervenire mereantur ad eum qui dicit: Ego sum via, veritas, & vita. Dicitur autem supra: Lex sapientis, fons vite: ut declinet à ruina mortis. Et nunc dicitur: Timor Domini, fons vite: ut declinet à ruina mortis. Ex quo patet: quia nulla prior est lex sapientis, quam mortem vitare, & vitam acquirere debeat æternam: quam habere timorem Domini. Unde & alibi dictum est: Initium sapientiæ, timor Domini.

In multitudine populi, dignitas regis: & in paucitate plebis, ignominia principis. Qui patiens est, multa gubernatur sapientia: qui autem impatiens, exaltat stultitiam suam. Ubi multitudo ferventium Deo: ibi specialiter Christi gloria: ubi soli catechumeni, vel recens nati infantes, sub regno adhuc tenentur diaboli: & ipsi tempore congruo festinantes in Christo renasci: ignominia ibi manifesta principis mundi. Vel certe in conventiculis hæreticorum, quæ semper sunt pauciora Ecclesiæ Catholicorum: ignominia patet eorum qui hæc ab Ecclesiastica unitate segregarunt.

Vita carnis, sanitas cordis: putredo ossium, invidia. Qui calumniatur egenem, exprobrat factori ejus: honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius, sperat autem justus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia: & indoctos quosque erudit. Justitia elevat gentem: miseris facit populos peccatum. Per carnem, infirma quedam ac tenera: per ossa, fortia acta signantur. Bene ergo dicitur: Vita carnis, sanitas cordis. Quod si mentis innocentia custoditur: & si qua foris infirma sunt, quandoque roborantur. Et rectè subditur: Putredo ossium, invidia: quia per livoris vitium ante Dei oculos pereunt & quæ humanis oculis fortia videntur. Ossa quippe per invidiam putrescere, est quedam etiam robusta deperire.

Acceptus est regi minister intelligens. Ille videlicet cui dicitur: Quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituit: intra in gaudium Domini tui.

Iracundiam ejus inutilis sustinebit. Ille utique de quo idem ait: Et inutilem servum ejecite in tenebras exteriores.

Caput XV.

RESPONSIO mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furor. Qui verba increpantis humiliter recipit, jam propinquat veniæ reatus quem gessit. At qui superbus arguenti resistit, majorem contra se iram districti judicis.

Lingua sapientium ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. Lingua Catholicorum patrum, ornat scientiam divinarum eloquiorum: latius exponendo quæ scriptura canonica, aut obscura posuit, aut historica tantum ratione scripta reliquit: & os hæreticorum ebullit stultitiam, dicta sacræ scripturæ perversè intelligendo: suosque sensus ejus auctoritati præponendo. Potest & de paganorum philosophis intelligi quod ait: Os fatuorum ebullit stultitiam: quales fuerunt Porphyrius & Julianus: qui contra Ecclesiæ doctores stultitiæ suæ fluentia fundebant.

Lingua placabilis lignum vitæ: quæ autem immoderata est, conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes, astutior fiet. In abundantia justitiæ virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Lingua Catholici doctoris ad fructum vitæ ducit semperiternum: quæ autem immoderata est, modum Ecclesiasticæ normæ ignorat: & suum spiritum, & eorum qui se audiunt, malè loquendo conteret.

Domus justis, plurima fortitudo: & in fructibus impij, conturbatio. Domus Christi, id est, Ecclesiæ plurimam habet fortitudinem: ita ut pluvia, ventis, fluminibusque ten-

tationum frequentium, nequaquam possit dirui: & in operibus diaboli conturbatio fervet assidua: quæ eandem Christi domum, vel per falsos fratres, vel per apertos adversarios dejicere tentat.

Labia sapientium disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit. Labia Catholicorum disseminabunt prædicando scientiam rectæ fidei: cor hæreticorum dissimile erit: quia perfidiam pro scientia concipit ut doceat. Potest & ita intelligi: quia cor stultorum etiam sibi metipsum dissimile erit: dum mutabilitate diversarum cogitationum varium se exhibet: & nunquam idem quod fuerat manet: cui contra de Anna cum Domino intenta mente supplicaret dicitur: Vultusque ejus non sunt amplius in diversa mutati.

Vitium impiorum abominabile Domino: vota justorum placabilia. Abominatio est Domino via impij: qui sequitur justitiam, diligitur ab eo. Orationes, opera, & sacrificia hæreticorum abominatur Dominus: & vota eorum accepta habet, qui fidem Catholicam justis operibus asserunt.

Doctrina mala deserens viam vitæ: qui increpationes odit, morietur. Infernus & perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum: Non amat pestilens eum qui se corripit: nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exultat faciem: in mœrore animi deiecit spiritus. Cor sapientis quaeret doctrinam: & os stultorum pascetur imperitia. Mala est ergo doctrina eorum qui viam deserunt veritatis: de quibus Dominus ait: Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimum vocabitur in regno caelorum. Sed talibus adhuc si correpti penituerint, patet reditus ad veniam. Sin autem nec correptionibus Ecclesiasticis annuerint, jam certus eis restat interitus.

Omnes dies pauperis, mali: securus mens quasi iuge conviviij. Omne tempus populi Dei quamdiu in præsentia pauper est, afflictionibus abundat & arumnis: quia necdum ad divitias supernæ bonitatis & perpetuæ mansionis pervenit. Unde monet Apostolus dicens: Remedentes tempus: quoniam dies mali sunt. At verò reprobi qui metu carentes divino, securi mundo utuntur: quasi jugibus stulti reficiuntur epulis. Unde rectè subjungit:

Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni & insatiabiles. Quale est in psalmo: Melius est modicum iusto super divitias peccatorum multas. Melius ergo est ut servato timore Dei, egeas opibus: vel etiam victu quotidiano, quam ut desiderio plura acquirere Dei timorem deferas.

Melius est vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas. Omnis qui operum bonorum exempla proximis quæ imitentur ostendit: quasi ad epulas quibus reficiantur, convivas vocat. Melius est autem vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio: quia nimirum multo est utilis simplicis vitæ innocentiam cum charitate fervare, quam majoribus virtutum miraculis foris fulgere: & interiora mentis ad odiorum forde non expurgare. Unde quibusdam in fine dicentibus: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus: & in tuo nomine damonia ejecimus: & in tuo nomine virtutes multas fecimus? dicit ipse Dominus: Quia nunquam novi vos, discedite à me omnes operarii iniquitatis.

Iter pigrorum quasi sepes spinarum. Pigros dicit eos quos piget operari justitiam: qui cum viam Domini appetunt, eos velut spinæ obstententium sepium, sic formidinum suarum oppositæ suspensiones pungunt. Quod quia electos præpedire non solet, adjunxit:

Via justorum absque offendiculo. Filius sapiens latificat patrem: & stultus homo despiciat matrem suam. Stultitia gaudium stulto: & vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi verò plures sunt consiliiarii, confirmantur. Iusti quippe in conversatione sua, quodlibet eis adversitatis obviaverit, non impingunt: quia temporalis adversitatis obstacula, æternæ spei, & internæ contemplationis saltu transiliunt.

Laturus homo in sententia oris sui: & sermo opportunus est optimus. Humanum quidem est de sua sententia quasi prudenter prolata quemque latari: sed verus sapiens, non solum res quas loquitur, verum etiam opportunitatem loci vel temporis, vel personæ cui loquatur diligenter inquirat.

Semita vitæ super eruditum: ut declinet in inferno novissimo. Eruditum dicit: non solum scientia, sed & opera-

tione perfectum: Huic etenim jure semita vitæ desuper aperta est: huic coeli janua patet. Infernus autem novissimus de quo liberatur, ultima est pœna damnationis. Nam primus infernus, est cæcitas animæ peccantis, & veteris lucis scientia carentis: de quo dicitur in psalmis: & descendant in infernum viventes: id est, scientes labentur in peccatum.

Domum superborum demolietur Dominus: & firmos faciet terminos vidua. Conventicula hæreticorum cæterorumque Ecclesiæ persecutorum demolitur Dominus: & firmos facit in orbem universum terminos ejusdem Ecclesiæ: sponse videlicet suæ, pro cuius vita mori dignatus est.

Abominatio Domini, cogitationes mala: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui seclatatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet. Per misericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis à malo. Mens justis meditatibus obedientiam: os impiorum redundat malis. Longè est Dominus ab impiis: & orationes justorum exaudiet. Abominatur Dominus cogitationes hæreticorum, imò omnes pietati contrarias: & purus sermo rectæ fidei firmabitur ab eo, quando in judicio non solum factis, sed & verbis omnibus digna præmia reddet. Abominatur est cogitationes malas eorum qui dicebant: Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Et purum sermonem ejus qui dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi: pulcherrimum esse firmavit, cum respondit: Beatus es Simon Bar Jona: quia caro & sanguis non revelavit tibi: sed Pater meus qui in cælis est.

Lux oculorum latificat animam: fama bona impinguat ossa. Jure mentem delectat humanam, cum se lucem cælestium arcanorum, Domino revelante percepisse cognoscit: quod alia editio manifestius dicit: Videns bona oculis, oblectat cor: bona utique Domini in terra viventium. Quæ qui mentis oculis contemplantur, merito in corde oblectantur: tametsi extrinsecus tristis incedere, inimico assigente videtur. Fama quoque illa felicissima: qua nostros non solum actus & sermones, sed & cogitatus angelis deferentibus in celo patere cognovimus, pinguinem dilectionis & fidei, nostris virtutibus non deficiente arefcant, exhibet. Quanto enim certius tenemus occulta nostri cordis, simul & aperta operis divinis patere conspexit: tanto magis fortitudinem nostræ bonæ actionis, oleo charitatis ejus ne lassescat, impinguare fatigamus.

Auris quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur. Qui abiicit disciplinam, despiciat animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis. Timor Domini, disciplina sapientie: & gloriam præcedit humilitas. Discipulus qui increpationibus docentium obediens annuit, plerumque proficiendo ad Cathedram usque doctoris ascendit. Denique Paulus qui increpationi sui conditoris sese humiliter subtravit, ad ledem postmodum Apostolica dignitatis sublimiter pervenit.

Caput XVI.

HOMINIS est animam preparare: & Domini gubernare linguam. Certum est quia neque animam preparare, neque gubernare linguam, neque aliquid facere boni absque divina gratia valeamus: Quia sine me, inquit, nihil potestis facere. Quomodo ergo hominis est animam preparare, & Dei gubernare linguam? Nisi quia hæc proprie tempus perfectionis significat. De quo Dominus ait: Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.

Omnes via hominum patent oculis ejus: spirituum ponderator est Dominus. Ita vias, id est, actiones omnium, & bonorum videlicet & malorum Dominus videt: ut etiam spiritus singulorum quid in occulto cogitent, certa lance discernat. Unde rectè subjungitur:

Revela Domini opera tua: & dirigentur cogitationes tue. Domino quippe opera nostra revelamus: quando eum quem nihil latere novimus, in cunctis quæ agimus, in memoriam reducimus: atque illius in omnibus flagitamus auxilium: & cum hoc devoti agimus, fit ut non opera eadem tantummodo, sed etiam internæ nostræ cogitationes, illo dirigente procedant.

Univerfa propter semetipsum operatus est Dominus: im-

pium quoque ad diem malum. Nulla fuit Domino causa creaturam visibilem vel invisibilem faciendi, nisi voluntas sua: ut suam videlicet bonitatem rationabili creaturæ, quam perpetuò beatam faceret, ostenderet: eum quoque qui bonum conditionis propria sponte deseruit: id est, diabolum cum suis sequacibus, iusta severitate damnavit.

Abominatio est Domini omnis arrogans: etiam si manus ad manum fuerit, non erit innocens. Initium vitæ bene, facere justitiam: accepta autem apud Deum magis quam immolare hostias. Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore Domini declinat à malo. Quicumque sibi tribuit bonum quod facit, etiam si nihil mali videtur manibus operari, jam cordis innocentiam perdidit: in quo se largitori donorum prætulit. Et ideo talem conditor suus abominatur ut eum, quem sibi beneficiis contemplantur ingratum.

Cum placuerint Domino via hominis: inimicos quoque ejus convertet ad pacem. Tanta est sanctitas divina religionis, ut eam plerumque, etiam qui foris sunt, venerationi habeant: & quos perfectè Deo servire perspexerint, cum his pacem habere, quamvis religioni discrepantes, incipiant. Denique quia placuerunt Domino via Danielis & trium puerorum: inimicos quoque eorum qui eos in ignem vel bestias miserunt, convertit ad pacem. Quia placuerunt Domino via sanctorum prædicatorum, multos eorum persecutores non ad pacem tantummodo, sed ad eandem etiam fidei & religionis unitatem convertit.

Melius est parum cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponet viam suam: sed Domini est dirigere gressus ejus. Et beati, inquit Dominus, pauperes: quia veltrum est regum caelorum. Et iterum: Væ vobis divitibus: quia habetis consolationem vestram. Potest & sic accipi: Quia melius sit in simplici conversatione Deo devotè servire, quam multis abundantem virtutibus: verbi gratia, elemosynis, orationibus, jejuniis, doctrina, castitate, proximorum facta despiciere: & de sua quasi singulari sublimitate gloriari.

Divinatio in labijs regis: in judicio non errabit os ejus. Illud significat regem, de quo dictum est: Deus judicium tuum regi da. Quis est enim regum temporalium, qui nunquam erret in judicio? In cuius labijs est divinatio: quia non suorum solummodo sermones & facta dirigit, sed & gentilium vates qui vulgo divini appellantur: quid scilicet respondeant, illo intus indicante disponitur: testante Michæ Propheta: qui ad deceptionem Achab regis impiissimum testatur missum à superni judicis folio spiritum, qui Prophetarum ejus ora implet: atque ad suadendum ea quibus rex nefandus periret, armaret. Neque enim in hoc judicio erravit os regis æterni: sed quod rex impius audire peccatis præcedentibus meruit, ipse hoc Prophetas erraticos eloqui permittit. Sed & Ezechiel peccanti ac perituro Ammonitarum populo dicit: cum tibi viderentur vana & divarentur mendacia. Non est demonum divinatio, sed Dei judicium: qui perfectæ malitiæ elidit finem. Hunc versiculum alia translatio sic habet apertius de Domino: Nihil falsum exiet de ore ejus: quia nimirum ipse nec ullo mentiente falli, nec potest aliquando mentiri.

Pondus & statera iudicia Domini sunt: & opera ejus omnes lapides saculi. Abominabiles regi qui agunt impij: quoniam justitia firmatur solium. Lapidis saculi, iustos & fide fortes appellat: quales esse desiderabat Apostolus Petrus eos, quibus admonens dicit: Et vos tanquam lapides vivi superædificamini in domos spirituales. Nullus igitur ab initio sæculi sua virtute electus, & cælesti edificio aptus est: sed ejus potius opere, qui omnia in pondere & mensura & numero constituens, unicuique sicut voluit mensuram fidei & gratiarum distribuit.

Voluntas regum, labia iusta. Reges dicit sanctos: qui vitiis principaliter imperare, & virtutibus animæ quasi obsequentium comitum cuneis stipari consueverunt: de quibus Dominus: Multi, inquit, Prophetæ & reges cupierunt videre quæ vos videtis: & non viderunt. Alioquin reges terreni multum sæpe labia iusta detestantur, ut Herodes Joannis: propter quod eum & capite punivit.

Qui recta loquitur, dirigitur. Ut videlicet rectis operum gressibus ad vitam pertingat æternam. At contra: Vir linguosus non dirigitur super terram. Nec repugnat huic sententiæ, quod de Antiocho dicitur: Et dolus in manu ejus